

s	ft:	Revisjonsrapport
----------	------------	-------------------------

Rapport nr.:	2009.004.R.SFT		
Virksomhet:	Jotun AS	Organisasjonsnummer:	923248579/974304066
Virksomhetens adresse:	Jotun AS Pb. 2021	SFTs saksnr.:	2008/222
EMAS-registrert:	3248 Sandefjord	Anleggsnummer:	0706.030.01
ISO-14001-sertifisert:	Ja		
Regelverk:	Forurensningsloven (og/ eller Produktkontrollloven) med tilhørende forskrifter	Tidsrom for revisjonen:	11.05 -14.05.09
Utslippstillatelse av:	02.03.2009		
Risikoklasse:	2	SFTs revisjonsgruppe:	Maren Wikheim (revisjonsleder) Cathrine Skjærgård (revisor)
Gebysats:	Gebysats 3	Kontaktperson fra virksomheten under revisjonen:	Per Kristian Aagaard

---

Rapportens innhold:

Rapporten beskriver de avvik som ble konstatert under revisjonen. Følgende hovedtema ble kontrollert: intern kontroll, utslipp til vann, avfall, kjemikaliehåndtering/dokumentasjon, oppfølging mot storulykke

Hovedkonklusjon:
Avvik:

- **Virksomhetens rutiner for overholdelse av HMS-regelverket har mangler**
- **Jotun har eksportert avfall til England uten at det foreligger samtykke fra SFT**
- **Virksomhetens deklarerings til Produktregisteret (PR) har mangler.**

Observasjoner er beskrevet under pkt. 6 "Andre forhold"

SFT ble orientert om arbeidet med substitusjon hos Jotun og ser positivt på dette.

Utarbeidet dato:
Godkjent dato:

Sign.:

Sign.:

Revisjonsleder: Maren Wikheim

Overordnet: Bjørn Bjørnstad

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	3
2. Dokumentunderlag	4
3. Omfang	4
4. Avvik	5
5. Storulykke	
6. Andre forhold	
7. Gjennomføring	

Vedlegg:

Vedlegg 1: Dokumentunderlag for SFTs revisjon

Vedlegg 2: Deltakere ved SFTs revisjon

1. Innledning

Rapporten er utarbeidet etter en revisjon ved Jotun AS i perioden 11.05.09.-14.05.09. Revisjonen inngår som en del av SFTs planlagte revisjonsvirksomhet for inneværende år.

Formålet med revisjonen var å vurdere om det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet fungerer tilfredsstillende.

Revisjonen omfattet bl.a. undersøkelse om:

- virksomhetens system for internkontroll er hensiktsmessig og dekkende
- aktiviteter utføres slik som beskrevet og uttalt
- virksomheten når sine mål og driver sin virksomhet innenfor egne rammer og de rammer som myndighetene har satt

Revisjonen ble gjennomført ved gransking av dokumenter, ved intervjuer av sentralt plasserte personer i organisasjonen, og ved verifikasjon av at rutiner, prosedyrer og instruksjoner blir fulgt opp i praksis.

Rapporten omhandler avvik og andre forhold som er avdekket under revisjonen og gir således ingen fullstendig tilstandsvurdering av virksomhetens miljøarbeid eller miljøstatus.

- *AVVIK* defineres som: *overtredelse av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen.* (F. eks. overtredelse av krav i forurensningsloven, produktkontrollloven, forskrifter hjemlet i disse to lovene, eller krav og vilkår fastsatt i utslippstillatelser eller dispensasjoner.)
- *ANMERKNING* defineres som: *et forhold som tilsynsetatene mener det er nødvendig å påpeke for å ivareta helse, miljø og sikkerhet og som ikke omfattes av definisjonen for avvik.*

2. Dokumentunderlag

Dokumentunderlaget for kontrollen var:

- Aktuelle lover og forskrifter
- Korrespondanse mellom virksomheten og SFT.
- Virksomhetens egen dokumentasjon knyttet til den daglige drift og forhold av betydning for helse/miljø/sikkerhet.
- Utslippstillatelse av 02.03.2009

Dokumenter av spesiell viktighet for gjennomføring av revisjonen er listet i vedlegg 1.

3. Omfang

SFTs revisjon omfattet følgende områder:

- Systematisk HMS-arbeid (internkontroll)
- Utslipp til vann/reuseanlegg
- Håndtering av avfall og kjemikalier
- Kjemikaliedokumentasjon
- Vurdering av oppfølging mot stor-ulykkeforskriften

4. Avvik

Følgende avvik ble konstatert under revisjonen:

Avvik 1: Virksomhetens rutiner for overholdelse av HMS-regelverket har mangler

Avvik fra: Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter, § 5 annet ledd, punkt 5,6,7 og 8.

Kommentar:

Bedriften mangler en systematisk overvåkning og gjennomgang av rutiner for å sikre at disse er i samsvar med praksis og gitte ansvarsforhold

Eksempler, gjennomgang av virksomhetens rutiner for følgende tema:

Ø **Utslipp av uønskede stoffer til vann av rapporteringspliktige stoffer**

- Bedriften har ikke kartlagt og har ikke rutiner for vurdering om de har utslipp av uønskede stoffer til vann av stoffer som ikke er spesifikt regulert i tillatelsen fra SFT, men som er rapporteringspliktige. (*se nærmere utdypning under pkt 6 "Andre forhold"*)
- Dokumentunderlag: Utslippstillatelsen fra 02.03.2009, vilkår 2.1, 2.3, og 11.2, jfr. veiledningen til egenrapporten, del 3 med vedlegg 1. Brev om egenrapportering fra SFT

Ø **Kjemikaliedokumentasjon**

Uklare ansvarsforhold; (*se nærmere utdypning under pkt.6 "Andre forhold"*)

- Hvem kvalitetssikrer SDS for inngående råstoffer som ikke er egen import og hvem har ansvar for vedlikehold/oppdatering av det sentrale råstoff kartotek?
- Hvordan blir kjemikaliedokumentasjon ivaretatt for brukskjemikalier (for eksempel verksted, renhold etc)?

Ø **Farlig avfall**

Ved gjennomgang av Jotuns AS Merke- og behandlingsrutiner farlig avfall / avfall for Jotun Dok nr: 38.922.30.002 og ved verifisering ute i virksomheten ble det avdekket følgende:

- Oversikten gitt i tabell 1 er ikke samsvar med definisjonen pkt.2 "Farlig avfall - avfall som er listet i tabell 1 og som krever særskilt destruksjon"
  - Eksempelvis, prosessvann fra alkydkokeriet er oppgitt som ikke farlig avfall (tabell 1).
- Det er ikke samsvar med dagens praksis for det som står om levering/mottaker av farlig avfall for prosessvann og lutvann (tabell 1).
- Ansvarsforhold mht deklarerer: det er ikke samsvar med praksis og rutine, ref. punkt 3 og 4.2 i rutinen.

Alt avfall nevnt i tabell 1 er oppgitt samlet i egenrapporten 2008 som farlig avfall med EAL-kode 080111 (inkludert filterkaken fra renseanlegget).

Ø **Renseanlegg/drift av fellingsanlegg**

- Rutine for drift av fellingsanlegg er ikke oppdatert iht. ny utslippstillatelse.
- Det er uklare rutiner for varsling, for eksempel skriftlige rutiner, når analyseresultatene nærmer seg konsesjonsgrensen.

Avvik 2: Jotun har eksportert avfall til England uten at det foreligger samtykke fra SFT**Avvik fra:**

Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften) kapittel 13, forordning 1013/2006 artikkel 36, jf. vedlegg 2 til avfallsforskriften kapittel 13.

Kommentar:

Jotun har over flere år, med ujevne mellomrom og i varierende mengder, sendt/skipet en av sine avfallsfraksjoner fra malingsproduksjonen på Gimle til et firma i England. Dette har blitt solgt som restprodukt ("*Intermediate paint products*"). Denne avfallsfraksjonen er i følge Jotuns egne prosedyrer vurdert som farlig avfall (38.922.30.002 "Merke- og behandlingsrutiner farlig avfall / avfall for Jotun", tabell 1.)

Avfallsfraksjoner kan i visse tilfelle vurderes som et biprodukt (se vedlagt COM 59 final, 21 February 2007).

Et biprodukt er å anse som er fullverdig produkt/kjemikalie som må vurderes for krav gitt i "Forskrift om klassifisering, merking mv. av farlige kjemikalier", deriblant krav til deklarerer til Produktregisteret § 21

Det foreligger ingen interne prosedyrer/rutiner som differensierer mellom håndtering av denne avfallsfraksjonen; når denne omsettes som et restprodukt og når denne går til avfallsbehandling.

Avvik 3: Virksomhetens deklarerer til Produktregisteret (PR) har mangler.

Avvik fra: Forskrift om klassifisering, merking mv. av farlige kjemikalier, § 21

Kommentar:

Alle deklarererte opplysninger til Produktregisteret må oppdateres ved endringer, for eksempel når sammensetninger endres eller råvarer byttes/utgår.

Ved kontroll av virksomheten ble det avdekket mangelfull deklarerer og oppdatering av opplysninger til PR. Mange av virksomhetens deklareringspliktige produkter var ikke tilfredsstillende deklarerert, inkludert produkter med utgått råvare. Flere av disse var også mulig feilmerket. Jotun AS må sørge for en tilfredsstillende oppdatering av produktinformasjon til Produktregisteret, inklusiv oppdatering av råvarer. En liste over mulige feilmerkede produkter er levert til Jotun AS under revisjonen.

5. Oppfølging mot Storulykkeforskriften

Det er ikke konstatert avvik eller anmerkninger innen dette tema/området:

Bedriftens oppfølging mot siste revisjon - 2008:

- Merking av dører til EX atmosfære er gjennomført
- Overestimering av risiko i alkydkokeriet skyldes en "bug" i dataprogrammet for risikomodellen "KYRAS" og er pr. i dag ikke vært mulig å rette opp

Postkasse informasjon til berørte naboer (700 stk) gjennomføres hvert år, sist i 2008
Men bedriften bør også huske på oppdatering av informasjonen på Jotun.no

Temabaserte beredskapsøvelser gjennomføres, bl.a. gjennomført øvelse sammen med kriseteamet (krisehåndteringsplanen)

Det er innkjøpt 2x400meter ekstra lenser for beredskap/oppsamling, disse er plassert i hver sin lensekonteiner, i tillegg ble det innkjøpt ny beredskapsbåt og skimmer.

Det er også i arbeidet med oppryddingen for grunnforurensning utført tiltak som minsker risiko for utslipp til grunn og sjø, bl.a fyller/losseplatt 047 med nytt dekke med membran, og stoppventil for utslipp via dren.

Tankanlegg 205 er fjernet (nedgravde tanker)

Fyller/losseplatt 052 er ikke oppgradert, her er det fortsatt reelle muligheter for mindre utslipp til sjø. Oppgradering er planlagt i løpet av 2009 i forbindelse med oppryddingstiltak av forurenset grunn.

SFT noterte seg at lossestasjon(053) på kaiområdet er ombygget med bedre sikring for å unngå søl/uhell ved lossing fra båt (white spirit)- i henhold til VFM/IMO krav.

SFT påpekte imidlertid at enkelte oversendte SDS for kjemikalier, som er omfattet av storulykke, ikke er oppdaterte og at det bør etterspørres nye versjoner av disse, ved leverandør og i samråd med ansvarlig for stoffkartoteket i Miljøavdelingen

6. Andre forhold

- Ø **Bedriften har ikke gjort en dokumentert vurdering av om de har utslipp av uønskede stoffer til vann av stoffer som ikke er spesifikt regulert i tillatelsen fra SFT, men som er rapporteringspliktige.**

Kommentar:

SFT vil påpeke at det er ikke dokumentert kartlegging/analyse og vurdering av om bedriften har rapportpliktige utslipp til vann, spesielt i forhold til utslipp av miljøgifter som omfattes av myndighetenes satsingsområder. Bedriften har for eksempel over et langt tidsrom frem til 2009 benyttet råstoffer med alkylfenoler og alkylfenoletoksilater i sin produksjon. Bedriften kunne vise til en analyse fra 2001 gjort av vaskevann til utslipp, men hvor det kun refereres til påviste flyktige organiske forbindelser.

SFT fikk under revisjonen opplyst at det etter 18.12. 2008 ikke lenger produseres produkter med innhold av nonylfenoletoksilater ved Jotuns fabrikker i Norge.

- Ø **Det stilles spørsmål om prøvetakingen av vaskevann for KOF -analyse er representativ.**

Kommentar:

Jotun har i sin nye utslippstillatelse av 2.3.2009, pkt.3.1. krav til utslippsbegrensning for vaskevann til sjø, gitt som et ukemiddel for KOF 100 kg/døgn. Vaskevannet som prosesseres i rensenanlegget er en blanding av vaskevann fra vannbaserte malinger og brekkfarger fra Gimle og fra Vindal. Prosessen er et fellingsanlegg (pH og microtalk) med etterfølgende filterpresse hvor rensed vann går til sjø via en mellomtank på 1/2m³. Vannprøve samles kontinuerlig fra denne tanken (i driftstiden) via en "drypp"slange til 5 liters kanne. Det er plassert et lite filter i utgangen av overføringsslangen for å samle opp eventuelle partikler. Det tas ut en daglig prøve fra kannen som går inn i en uke-blandprøve som sendes laboratoriet for analyse. Det stilles spørsmål om prøvetaking og en uke-blandprøve er representativ og gir et korrekt tall (beregnet usikkerhet) for KOF i vaskevannet.

Det foreligger ingen interne målsetninger for å holde KOF mengden lavere en angitt konsesjonsgrense, for eksempel som måltall/KPI.

Ø **Det er uklart hvordan ansvar og oppgaver for kjemikaliedokumentasjon er fordelt og ivaretas.**

Kommentar:

Det synes uklart hvem som har ansvar for å kvalitetssikre SDS for alle inngående råstoffer og for vedlikehold/oppdatering av **det sentrale** råstoff kartotek.

Den enkelte "lokale avdeling" kan ha sitt eget lokale stoffkartotek som ikke nødvendigvis er ajourført med det sentrale stoffkartotek og rutiner for informasjonsflyt oppover/nedover i systemet synes uklare.

Ved stikkprøver hos sikkerhetsansvarlig og mottak tankråstoffer for stoffer på listen over råstoffer som kan medføre storulykke, ble det forevist SDS for ett og samme stoff med ulike versjoner/dateringer (2003 – 2008).

Det er for SFT spesielt uklart hvordan kjemikaliedokumentasjon blir ivaretatt for **brukskjemikalier** (verksted, renhold etc). Denne type produkter styres via innkjøp og synes å falle utenfor bedriftens system for kjemikalie dokumentasjon som praktiseres for produksjonskjeden.

Stikkprøver av enkelte SDS for Jotun's egne produkter viser en noe varierende kvalitet, spesielt mht. opplysninger under pkt.12 Miljøopplysninger, men det ble opplyst at Jotun/Miljøavdelingen aktivt arbeider for å kvalitetssikre opplysninger/testdata for de aktuelle komponenter.

SFT tillater seg å stille spørsmål om valgt løsning for informasjon under pkt. 11 "Helseopplysninger" er i samsvar med krav til informasjon/opplysninger gitt i REACH , Vedlegg II " Retningslinjer for utarbeiding av sikkerhetsdatablader".

Ø **Risikovurderinger**

Det er utarbeidet en prosedyre for kartlegging og analyse av risiko i Jotun Dekorativ, av 2007, som er gir en oversikt over forskjellige typer kartlegginger og analyse av risiko som benyttes i Jotun. SFT noterer seg at metodikk i denne prosedyren også ligger til grunn for den risikovurdering som er benyttet i risikovurdering av Gimle, mulige storulykker.

Ø **Substitusjon**

SFT ble orientert om arbeidet med substitusjon hos Jotun, bl.a, ved dokumentet "The management of hazardous chemicals in Jotun".

Dette dokumentet presenterer Chemical policy, inkludert 3 typer restriksjonslister over kjemikalier - både med basis i eksisterende bruk og fremtidig bruk. SFT ser positivt på det pågående substitusjonsarbeidet.

Jotun arbeider intensivt med å få implementert VOC kravene til sine produkter innen gitte tidsfrister, målet er at alle relevante resepter er endret innen 1.1. 2010.

Ø REACH

SFT gjennomførte en *prøve kontroll* iht. REACH-EN-FORCE 1, det første EØS-koordinerte kontrollprosjektet i regi av ECHA/Forum -2009.

Ø Grunnforurensning prosjektet

Oppfølging mot de miljøtekniske tiltak som Jotun har i gang/satt/snart gjennomført i forbindelse med grunnforurensning var ikke tema for kontroll/inkludert i denne revisjonen. SFT fikk en generell innføring/orientering i det arbeidet som var gjort og fremtidige planer, inkludert måleprogram

Ø Oppfølging mot SFT rapport av 2003 (siste generelle revisjon)

1) Jotun har arbeidet godt med videreutvikling og forbedring av sin internkontroll og SFT ser at organisering og ansvarsfordeling av HMS/IK & K har blitt mer strukturert, men det er fortsatt forbedringspotensiale. Sertifiseringsarbeidet med innføring av ISO 14001 har også bidratt til dette.

Jotun's overordnede mål/policy inkluderer synlige miljømål og ved samtaler blir det understreket at HMS arbeidet er godt forankret på ledelsesnivå. Det avholdes "lovmøter" på ledelsesnivå 2g/år for konsekvenser av endringer/nye HMS-regelverk i organisasjonen, men ansvar ligger hos lokal avdelinger for å holde seg orientert for sine funksjonsområder

Ut fra våre observasjoner er det et målrettet HMS arbeid i organisasjonen. Det gjennomføres årlige kartlegginger av HMS og kvalitets aspekter, ulike typer kvalitetsrevisjoner gjennomføres..

Det noteres også at avvikssystemet, hendelsesrapportering og oppfølging/korrigerende tiltak er blitt tydeliggjort.

2) Mellomlagringsplasser for avfall, kjemikalier, tom emballasje etc. var stort sett ryddige og oversiktlige. Men lagring nær kai kant vil alltid kreve ekstra påpasselighet.

Ny mellomlagringsplass for farlig avfall var godt merket (farlig avfall & brannfarlig avfall) og avskjermet, samt støpt oppsamlingskant med dreneringsmulighet.

NB. All "kailagring" på nordre kai område er "forbudt", området brukes til snuplass for trailere/tankbiler

7. Gjennomføring

Revisjonen omfattet følgende aktiviteter:

Åpningsmøte 11.05.09: Informasjon fra SFT om gjennomføring av revisjonen

Intervjuer og verifikasjoner 11.05 – 14.05.09. 19 personer ble intervjuet.

Avsluttende møte 14.05.09: Oppsummering med presentasjon av resultatene.

I vedlegg 3 er det gitt en oversikt over deltakerne på revisjonen.

VEDLEGG 1**Dokumentunderlag for SFTs revisjon****Redegjørelse for hvilke dokumenter som ble lagt til grunn for revisjonen ved virksomheten.**

Nedenfor er listet dokumenter som var av spesiell viktighet som dokumentunderlag for revisjonen.

1. Lov om produktkontroll
2. Forurensningsloven
2. Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften).
3. Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall.
4. Forskrift om klassifisering og merking med mer av farlige kjemikalier.
5. Forskrift om registrering, vurdering, godkjenning og begrensning av kjemikalier (REACH).
6. Storulykkeforskriften
7. Tillatelse/utslippstillatelse av 02.03.09 for Jotun AS (Gimle)
8. Egenrapport 2008 (Jotun AS/Gimle)
9. Sikkerhetsrapport, Gimle-2008
  - Risikovurdering av Gimle, mulige storulykker
  - Krisehåndteringsplan Jotun Dekorativ
  - Beredskapsplan Jotun AS, Sandefjord
10. Virksomhetens prosedyresamling
  - Organisasjonskart og diverse stillingsbeskrivelser
  - Beskrivelse av styringssystemer for HMS & KS
  - Avviksrapportering
  - Diverse interne kvalitetsrapporter, referater fra ledelsesmøter, vernerunder, handlingsplaner, interne revisjoner
  - Interne prosedyrer for kjemikaliedokumentasjon (stoffkartotek, merking, SDS, deklarerer til PR, rutiner for kjemikalievurdering i Chemmate)
  - ”The management of hazardous chemicals in Jotun” / utfasingsvurderinger
  - Diverse driftsrutiner (fellingsanlegg/renseanlegg, farlig avfall/avfall, lagring, lossing

VEDLEGG 2**Deltagere ved SFTs revisjon**

I tabellen under er det gitt en oversikt over funksjonene til de personene som deltok under åpningsmøtet og det avsluttende møtet. Intervjuene er også med i tabellen.

Funksjon	Åpnings- møte	Intervju	Sluttmøte
GPS manager/leder Miljøavdelingen	x	x	x
HMS/KS sjef	x	x	x
Produksjonssjef Gimle	x	x	x
Arb.leder –råvareavdelingen/avfall		x	x
Fabrikk sjef Gimle		x	x
Fabrikk sjef -bindemiddel	x	x	x
Vernesjef	x	x	x
FoU Direktør	x	x	x
HMS/KS rådgiver	x	x	x
Teknisk direktør	x	x	
Direktør produksjon & logistikk		x	
Sikkerhetssjef		x	
Programleder REACH		x	
Ingeniør Miljøavdelingen		x	
Ingeniør Miljøavdelingen		x	
Hovedverneombud/tankpark/lagring		x	x
Arbeidsleder – lossing/lager/tankpark			
Driftsleder renseanlegg		x	

Revisjonsgruppe:

Maren Wikheim (revisjonsleder)

Cathrine Skjærgård (revisor)